

Hvordan skal økonomi påvirke etablering av en beredskap for en virksomhet?

I en ideell verden burde ikke økonomi påvirke etableringen av en beredskap for en virksomhet. Men i realiteten er ofte økonomi den avgjørende faktoren for hvor god beredskapen er i en virksomhet.

Tolkning av oppgaven

Jeg har valgt å tolke oppgaven i retningen av å se på kost-nytte prinsippet, jeg mener dette i stor grad påvirker hvorvidt en virksomhet etablerer beredskapen, i tillegg vil jeg påpeke at det også er viktig å se på kostnaden ved å implementere og vedlikeholde beredskap i virksomheten. For de fleste småbedriftene i Norge er kanskje ikke dette deres kjernekompetanse, de vil derfor avhengig av å benytte seg av eksterne aktører eller bruke mye ressurser internt på å tilegne seg nok kompetanse. Disse alternativene kan i prinsippet bli like kostbare, men min påstand er at i realiteten vil det medføre nesten like stor risiko og påfølgende kostnader om en ulykke inntreffer dersom man kun får overlevert en beredskapsplan som ikke blir godt nok implementert. Det er derfor kost-nytteprinsippet også må ta med ettarbeidet og vedlikeholdet for at beredskapsplanen skal ha en verdi. Jeg vil derfor argumentere for at skal man få redusert terskelen for at flere virksomheter etablerer beredskap må man gjøre det gjennom et nettverk. For samfunnet og for virksomhetene er det en stor fordel om man kan dele på deler av beredskapen og i større grad samvirke. Dette er naturlig da de fleste store ulykker rammer flere og da er det avgjørende at man har godt samvirke og kommunikasjon.

Etablere beredskap

I større virksomheter som har behov for beredskap og ikke har ressurser til å gjennomføre en omfattende analyse av beredskapen vil økonomi naturlig nok påvirke etableringen. En mindre virksomhet vil være avhengig å samarbeide med andre virksomheter for å kunne etablere et tilfredsstillende beredskapsarbeid. Det handler om prioriteringer og det at virksomheten ser nytten av et grundig beredskapsarbeid. Kost-nytteprinsippet har en sentral beslutningsrolle i hvorvidt man ønsker å etablere beredskap i en virksomhet. Det er veldig vanskelig å vurdere eller se en effekt av god beredskap – ja, du kan si at en ulykke ikke har oppstått, men det betyr likevel ikke at virksomheten har en god beredskap av den grunn. På bakgrunn av at det ikke vises til noen umiddelbar effekt kan beredskapen rett og slett bli nedprioritert fordi det ikke viser seg å være økonomisk for virksomheten. Men dersom det først skjer en ulykke og virksomheten ikke har etablert noe form for beredskap kan kostnadene vise seg å være betydelige større enn hva det ville ha vært dersom beredskapen var etablert i utgangspunktet. Det blir et dilemma mellom kost-nytte hvor virksomheten som ikke anser noen reell risiko på arbeidsplassen sin ikke kommer til å prioritere beredskap på bakgrunn av den umiddelbare virkningseffekten. I tillegg vil det påløpe kostnader å opprettholde en veletablert beredskap i virksomheten, noe som igjen kan være en av grunnene til å ikke etablere det i startfasen. Virksomheten må rett og slett stille seg selv et spørsmål «hvor mye er vi villige til å betale for

å forsikre oss om at det ikke skal oppstå en uønsket hendelse på arbeidsplassen, og er det verdt det?» Dette kan gjenspeiles i hvordan mennesker velger å betale for reiseforsikring, innboforsikring og livsforsikring – hvorfor skal ikke virksomheter også betale for beredskap som er en form for forsikring?

Sikkerhetsarbeidet

Et grundig forarbeid av analyser, både ROS- og beredskapsanalyse er dokumenter som kan hjelpe en virksomhet å få gjennomslag hos politikerne til støtte i etableringsfasen av beredskap. Men det forutsetter at virksomheten har nok ressurser og kompetanse i utgangspunktet for å gjennomføre analysene. Virksomheter har et lovpålagt krav jf. §1 og § 5 fra internkontrollforskriften til å arbeide systematisk med sikkerhet og dokumentasjon på at risikovurderinger er gjennomført og skal være tilgjengelig ved etterspørsel fra myndigheter. Virksomheter uansett størrelse og ressursgrunnlag skal gjennomføre dette, og beredskapsarbeid er en del av sikkerhetsarbeidet. Økonomi og ressurser kan være de faktorene som stopper virksomheter fra å etablere et tilfredsstillende beredskapsarbeid. I tillegg er det ikke strenge nok krav eller insentiver for å komme i gang med arbeidet, det har vært lite fokus på dette fra myndighetene og det gjør også at de fleste velger å unngå denne kostnaden. Vi ser en merkbar effekt av hvordan endringer i lovverk kan få fart på implementeringen av nye regler så fort de «truer» med å komme med bøter eller gjennomføre tester. Eksempelvis ble dette tilfellet når personvernloven kom i kraft, her var det mange virksomheter som fikk med seg nyheten fordi det ble belyst muligheter for straff om man ikke gjennomførte nødvendig tiltak. Dessverre ser vi ikke tilsvarende for regelverket innenfor beredskap hos generelle virksomheter, i tillegg er det lite informasjon om dette for de som etablerer nye selskap. Grunnet lite informasjon og «trusler eller insentiver» for å komme i gang med arbeidet blir det ikke prioritert.

Alle virksomheter skal være i stand til å gjennomføre øvelser i form av brannøvelse, vite hvor rømningsveien er og tilgjengelige brannslukningsapparater. Ikke alle virksomheter har nok ressurser til å etablere egen beredskapsstab, men det er viktig i disse tilfellene å samarbeide med andre som eventuelt sitter i samme bygning eller etasje. Virksomheter som operer med farlige aktiviteter som potensielt kan true verdiene våre bør etablere en beredskapsplan med tilhørende tiltakskort som kan vise til hvem som skal gjøre hva til enhver tid. Men økonomien kan påvirke etableringen dersom analysene ikke er gjennomført og dokumentert godt nok. Fordi analysene er de viktigste rammebetingelsene for å få innvilget mer ressurser til beredskapsetableringen.

Beredskapsprinsippene

Selv om økonomien er en avgjørende faktor i etableringen av beredskapen i virksomheten har samfunnet noen beredskapsprinsipper å gå etter. Ansvarsprinsippet sier at den som har ansvaret for et fagområde i en normalsituasjon også har det under en kritesituasjon. Likhetsprinsippet sier at den organisasjonen man operer med under krisen i utgangspunktet skal være med like den organisasjonen man har til daglig. Nærhetsprinsippet betyr at kriser organisatorisk skal håndteres på lavet mulig nivå. Samvirkeprinsippet, som kanskje er det viktigste prinsippet for etablering av beredskap der økonomien er den avgjørende faktorene,

går ut på at virksomheten selv har et ansvar for å sikre best mulig samvirke med andre virksomheter. Hovedpoenget med prinsippene er at virksomheten har et selvstendig ansvar i beredskapssituasjoner og det vil være grunnpilaren for å etablere god nok beredskap for virksomheten. Men for at virksomheter skal investere i å etablere beredskap er det nødvendig å vise til nytteverdien og hva som er godene av det å ha et etablert beredskapssystem. Det er i realiteten ikke mye fokus på etablering og kan også henge sammen med lite kompetanse og kunnskap om hva det innebærer. De virksomhetene som ikke har andre strenge krav innenfor beredskap og sikkerhet har lite kjennskap til dette arbeidet, dette gjør også at etableringsfasen er et stort tiltak da det vil kreve store ressurser å opparbeide seg den kunnskapen. Dessverre er dette realiteten for mange bedrifter, i Norge har vi en overvekt av småbedrifter med få ansatte. Skal de komme i gang med beredskap må det være en lavere terskel for å komme i gang med arbeidet, her bør det være kommuner eller større aktører som tar et samfunnsansvar for å samle mindre aktører for å bli med på en felles etableringsfase. Mange av virksomhetene får selvsagt støtte gjennom nettverk eller fagforeninger, eksempelvis har næringslivets hovedorganisasjon (NHO) utarbeidet maler for å komme i gang. Selv om dette bidrar til å senke terskelen er det fortsatt ikke nok til at de fleste er villig til å sette av nok ressurser til dette arbeidet.

Konklusjon

Det er kostbart å etablere, implementere og vedlikeholde beredskap hos små bedrifter, selv om flere har utarbeidet en beredskapsplan (eller fått dette gjennomført fra eksterne konsulenter) så er realiteten at de forsvinner i en skuff og blir glemt. Det hjelper ikke å ha en plan om man ikke alle har kjennskap til den og vedlikeholder den, denne kostnaden blir ofte glemt. Skal man få flere bedrifter med på etableringen og vedlikeholdet av planen kan det være en ide å gjøre dette gjennom en felles funksjon i et nettverk. Her kan man for eksempel få årlige påminnelser, hjelp til å gjennomføre nødvendig tiltak/tester og vedlikeholde planene og i tillegg får økt forståelse for hvor viktig arbeidet med beredskap er ved å betale en årlig lisens er det helt klart at den lisensen vil oppleves som en nyttig tjeneste og kan bidra til at flere mindre bedrifter er villig til å betale den prisen for å etablere beredskap og ikke minst vedlikeholde den.